

Gród w Grzybowie i jego zaplecze osadnicze w kontekście pogłębionych badań interdyscyplinarnych.

Cel projektu

Nadrzędnym celem projektu jest naukowe opracowanie (w ujęciu interdyscyplinarnym) zagadnień związanych z wczesnośredniowiecznym grodziskiem w Grzybowie oraz jego zapleczem osadniczym. Efektem końcowym tych prac będzie powstanie książki (opracowania zbiorowego), omawiającej wyniki badań nad omawianym kompleksem osadniczym. W ten sposób zostałaaby wypełniona luka istniejąca w dotychczasowej historiografii, ponieważ najważniejsze, centralne grody Wielkopolski związane z panowaniem Piastów: Giecz, Gniezno, Poznań i Ostrów Lednicki, doczekały się mniej lub bardziej pełnych opracowań naukowych. Tymczasem zagadkowe Grzybowo położone mniej więcej w połowie drogi między Gieczem a Gniezmem, wciąż nie ma zwartego, książkowego opracowania naukowego. Dotychczas powstawały jedynie zwarte teksty popularnonaukowe dotyczące tego grodziska w Grzybowie lub naukowe artykuły, będące wyinkami z prowadzonych tam badań.

Kolejnym celem projektu jest wykonanie szeregu specjalistycznych badań m.in.: palinologicznych, archeozoologicznych, dendrologicznych i dendrochronologicznych, które pozwolą poszerzyć zakres wiedzy na temat grodziska i osad otwartych z rejonu Grzybowa. Badania te umożliwią również opracowanie materiału zabytkowego, który do tej pory nie doczekał tak szerokiej realizacji analiz specjalistycznych

Innym celem projektu jest inwentaryzacja, głównie przez metody nieinwazyjne, wszystkich wczesnośredniowiecznych stanowisk archeologicznych z okolic Grzybowa, aby objąć je lepszą ochroną konserwatorską. Być może w wyniku tych prac uda się również zarejestrować cmentarzysko, co miałyby fundamentalne znaczenie dla przyszłych badań nad miejscową wspólnotą lokalną z okresu wczesnego średniowiecza.

Realizowane badania

W ramach projektu będą realizowane badania z zakresu archeologii, historii, nauk przyrodniczych czy też geofizycznych. W projekcie znaczącą rolę odegrają także badania nad gospodarczą, polityczną i administracyjną rolą grzybowskiego grodu, stopniem realizowanej tam wymiany handlowej, miejscem obiektu we wczesnośredniowiecznej sieci komunikacyjnej, demografią, czy rozwojem osadnictwa otwartego. Wykorzystane zostaną przede wszystkim źródła archeologiczne pochodzące ze starszych prac i nowo realizowanych w ramach projektu. Oprócz omówionych wyżej badań będą przeprowadzone prace mające doprowadzić do lepszego rozpoznania grzybowskiego kompleksu osadniczego. W tym celu zostanie przebadany w sposób nieinwazyjny majdan grodziska (badanie geomagnetyczne) oraz następnie na wybranych jego częściach będą otwarte wykopy archeologiczne. Jednocześnie rozpoznane zostanie także zaplecze osadnicze obiektu. W trakcie prac wykorzystywane będą m.in. możliwości poznawcze fotografii lotniczej czy prospekcji powierzchniowej, a ostatecznie również prac wykopaliskowych. Badania zostaną wzbogacone o wykorzystanie nowoczesnych technik datacji, takich jak: C14 w technice AMS i dendrochronologia, a także o analizy palinologiczne uzupełniające wiedzę na temat osadnictwa wczesnośredniowiecznego i zooarcheologiczne.

Powody podjęcia tematyki

Zasadniczym powodem podjęcia badań nad prezentowanym tematem jest potrzeba pogłębionych i interdyscyplinarnych prac nad grodziskiem w Grzybowie i jego zapleczem osadniczym. Dotychczas przebadano zaledwie 3 % powierzchni tego obiektu, a wyeksplorowany wówczas materiał, świadczący o wyjątkowości tego grodu, został opracowany i opublikowany w znikomym stopniu. Ten wyjątkowy w skali wczesnohistorycznej Wielkopolski gród wymaga, więc z jednej strony nowych archeologicznych badań terenowych (inwazyjnych oraz nieinwazyjnych). Podczas gdy z drugiej strony wyeksplorowany dotychczas materiał źródłowy musi doczekać się nowych specjalistycznych opracowań, które w postaci publikacji książkowej o charakterze interdyscyplinarnym byłyby dostępne dla ogółu społeczeństwa i środowiska naukowego. Nowe prace badawcze dotyczące grodziska mogą doprowadzić nie tylko do opracowania bądź poszerzenia znanej podstawy źródłowej, ale przede wszystkim do chociażby częściowego wyjaśnienia zagadki ulokowania między Gniezmem i Gieczem w pierwszej połowie X wieku tak potężnego grodu. Jak dotychczas niewyjaśniona pozostaje również rola gospodarcza, administracyjna i polityczna Grzybowa w X-XI wieku. A słabo rozpoznane osadnictwo otwarte (głównie w toku badań powierzchniowych), nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, jak dużym zapleczem osadniczym i demograficznym dysponował wczesnośredniowieczny gród. Szczególnie ważne wydaje się również zestawienie wielkości grodziska w Grzybowie z brakiem wiedzy na temat tamtejszego wczesnośredniowiecznego cmentarzyska. Wydaje się, że jego ewentualne odkrycie mogłoby wyjaśnić wiele kwestii związanych ze stopniem zasiedlenia grodu i okolicznych osad otwartych oraz mogłoby dostarczyć liczny materiał do badań nad ówczesnym społeczeństwem.